

Виртуална комуникация
Virtual Communication

Комуникативни и езикови особености
на компютърния жаргон
във виртуалната комуникация

DOI 10.55206/DUBA4860

Дияна Николова

Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“

Имейл: d.nikolova@shu.bg

Абстракт: В статията се представят резултати от анализ на компютърния жаргон и ролята му като средство за комуникация в областта на информационните и комуникационни технологии и осъществяването на виртуална комуникация. Анализът е ориентиран към лексиката и комуникативните ситуации, при които се използва компютърният жаргон. Изследването е реализирано чрез използване на сравнителен подход. В корпуса са селектирани жаргонизми от българския и руския език, като са обособени пет тематични групи: „Устройство на компютъра и ИКТ средства“, „Продукти на програмното осигуряване“, „Лица в ИКТ среда“, „Работа на компютър“, „Глобална мрежа/интернет“. Хипотезата е, че компютърният жаргон е сложен от лингвистична и комуникативна гледна точка феномен; че жаргонизмите се отличават с динамика по отношение на словообразуването им; че възникването им е обусловено от специфична социо-културната среда; че членовете на виртуалните общности използват жаргонизми с цел приемане и вписване в тази среда без допускане на комуникативни бариери. Фокусът е върху проучване на проявленията на компютърния жаргон предимно на вербално равнище в специфични комуникативни ситуации във виртуална среда. Идентифицирани са начините за комуникация и основните средства за изразяване на емоции, заместващи вербалната и невербалната комуникация в устната реч.

Ключови думи: компютърен жаргон, жаргонизми, лексикология, виртуална комуникация, информационни и комуникационни технологии.

Communicative and Linguistic Features of Computer Jargon in Virtual Communication

Diana Nikolova

Shumen University Episkop Konstantin Preslavsky

E-mail: d.nikolova@shu.bg

Abstract: The paper presents the results of an analysis of computer jargon and its role as a means of communication in the field of information and communication technologies and the implementation of virtual communication. The analysis is oriented towards the vocabulary and communicative situations in which computer jargon is used. The research is implemented using a comparative approach. Jargonisms from the Bulgarian and Russian language have been selected in the corpus and they are separated in five thematic groups: “Computer and ICT tools”, “Software products”, “Individuals in the ICT environment”, “Computer work”, “Global network/Internet”. The hypothesis is that computer jargon is a linguistically and communicatively complex phenomenon; that jargonisms are dynamic in terms of their derivation; that their emergence is conditioned by a specific socio-cultural environment; that members of virtual communities use jargonisms in order to be accepted and fit into this environment without assuming communicative barriers. The focus is on exploring the manifestations of computer jargon primarily at the verbal level in specific communicative situations in virtual environments. The ways of communication and the main means of expressing emotions replacing verbal and non-verbal communication in oral speech are identified.

Keywords: computer jargon, jargonisms, lexicology, virtual communication, information and communication technologies.

Уводни думи

Навлизането на персоналния компютър и на иновативните комуникационни технологии е един от най-важните двигатели на научния и технологичния прогрес на съвременния етап на развитие във всички сфери на живота. Професионалният компютърен език първоначално е доста затворена сфера и е прерогатив на компютърните специалисти, които се обучават теоретично и овладяват съответната специфична терминология на английски език. До 1989 г. в България източник за разпространение на компютърна информация е, освен оригиналната литература на английски език, и литературата на руски език, отново основно преведена от английски. Натрупаният по този начин речников запас се използва за преподаване, в публикации и в публични прояви. С разширяването на кръга от потребители на персонални компютри започва асимилацията на терминологията в хода на дейността, което е основната причина за появата и динамичното използване на компютърния жаргон. Основният фактор е демократизацията на езика чрез сред-

ствата за масова информация, а началото на този процес се отнася към края на 80-те и началото на 90-те години, смята Л. Кирова (2002) [1].

Основни термини

Понастоящем, особено след двете години на пандемията COVID-19, за хората е почти невъзможно да си представят живота без техническите постижения (компютър, интернет, мобилни телефони, телевизия, радио), които са сред основните средства за общуване и комуникация. От края на 90-те години на миналия век се наблюдава тенденция за изучаване на жаргона, предпоставка за което са екстралингвистични фактори като динамичното развитие на технологиите и тяхната нарастваща роля в ежедневната комуникация. При създаването на ново изобретение в професионалните езици се създава и термин за номинацията му, а след това термините придобиват стилистична окраска на професионализъм и после преминават в речника на жаргонната лексика. Изследвайки терминологията на информационните и комуникационните технологии (по-нататък – ИКТ), наблюдаваме обратния процес. Липсата на стандартизирана терминология в тази област води до увеличаване на броя на субстандартните единици. Това е и една от причините езикът на ИКТ сферата, почти половината, да се състои от жаргонизми, които чрез заемане (калки, полукалки, транслитерация, транскрипция, превод, фонетична мимикрия) са стабилно включени не само в ежедневната комуникация на специалистите, но и в битовата сфера, в общоупотребимия език. Детабуизацията на инвективната лексика и експанзията на варваризмите са една от съществените тенденции на съвременното развитие на руския и българския език. [2] Този факт се потвърждава от повишения интерес на лингвистите към жаргонната лексика и в частност от сферата на ИКТ в работите на учени от различни държави.

След анализ на дефиниции за термина *жаргон* (в българската и в руската лингвистика) можем да отбележим относителна идентичност. Жаргонът се трактува като универсално понятие, като някаква разновидност на езика, социален диалект, който се отличава от общонационалния език с особен лексикален състав, фразеология и т.н. и има интегративен характер. За разлика от *аргото* жаргонът не притежава тайнственост, кодираност на съобщенията. От друга страна, именно игровата реноминация се оказва целта на членовете на колектива и най-отличителната черта на жаргона сред останалите социолекти. Като цяло за жаргона е характерна висока степен на метафоричност, разпространеност само в устната реч (често липсва и в речниците).

В научната литература понятието (Серебреников 1970) *жаргон* (а също и терминът *жаргонизъм*) се използва като **универсален**, функциониращ в различни диференциални варианти: *професионален жаргон*, *корпорати-*

вен жаргон, жаргон на декласираните елементи, жаргон като условен език. [3]

Често в терминологичен смисъл терминът *жаргон* се заменя с термините *арго* и *сленг*, особено характерно за руския език, където *жаргон* и *сленг* се използват като пълни синоними.

Съгласно различните тълкувания, *арго*, *жаргон*, *сленг* могат да се разглеждат като определени социолекти с експресивен заряд. Терминът „жаргон“ е родов, но може едновременно да се употребява като видов, относно функцията, осигуряваща стремежа за утвърждаване на принадлежност към някоя социална или друга група. Всичко това може да бъде обединено под общото наименование жаргон.

Отличителни черти на жаргонната лексика са високата степен на експресивност, конотативната пейоративност и неустойчивост. Жаргонизмите не изпълняват интелектуална и поетична функция в езика, но могат да се употребяват с цел стилизация на речта. Жаргонът е характерен за членовете, принадлежащи към някоя социална, професионална, възрастова или друга група. Той е показател за своеобразното ѝ езиково съществуване и е лингвистична проява на субкултурата.

Въз основа на гореизложеното ние смятаме, че жаргонът е по-широкото, по-всеобхватното понятие и като полуотворена лексикално-фразеологична подсистема се използва от една или друга социална група с цел емоционално разграничаване от останалата част на езиковото общество.

Възникнал като подезик на компютърните специалисти и разпространен в по-широка аудитория благодарение на персоналните компютри, забелязваме колебание по отношение определението на специалния жаргон – *компютърен* или *интернет*. Някои изследователи използват термина *интернет сленг*, *интернет жаргон*, *интернет език* и разглеждат този социолект като отделен подезик, различен от компютърния жаргон. Такъв възглед и диференциация на понятията ни се струва спорен. Изразяваме съгласие с мнението на Н. В. Виноградова и М. А. Шолохова (2007), които смятат, че „словосъчетанието „компютърен жаргон“ може да се асоциира и с такива обширни явления, като езика на интернет като цяло, а също и с такива локални езикови разновидности като поджаргон на геймърите или арго на посетителите на сайта www.padonki.ru”. [4] Даденият термин е обединяващ и се използва в широк смисъл. Компютърният жаргон обслужва както устната комуникация в рамките на неформалното общуване, така и дигиталната комуникация.

Ключова предпоставка за стремителното развитие на ИКТ е стремежът за разширяване на общуването: усъвършенстване на каналите за предаване, съхраняване и използване на информацията. В настоящия момент основен начин за комуникация е интернет [Davaninezhad 2009]. [5] Предимството на тази връзка се състои в достъпността ѝ, благодарение на което може

да общуваме с всеки човек, в която и да е точка от света. Нивото на развитие на ИКТ се определя от нивото на развитие на обществото. Ръстът на компютърната индустрия в цял свят диктува и необходимостта от всеобхватно изучаване на компютърната терминология. Компютрите се използват не само от специалисти, но и от хора с различен възрастов диапазон и професии за работа, обучение, развлечение, в бита и т.н. Владееето на компютърния жаргон се оказва значителен фактор, тъй като опосредстваната с ИКТ комуникация придобива все по-голямо значение, а – особено в моменти като периода на неотдавна отминалата пандемия /-/ и е в общуването между хората. Това е един от най-бързите начини за комуникация в съвременното глобално общество. Икономията и ефектът на непринуденост в общуването при използването на жаргонната лексика, фактът, че се използва в много сфери на човешката дейност (при кореспонденция в месинджърите, блоговете, интернет порталите, интернет страници, чатове за специалисти и любители, в социалните мрежи, сайтове за забавление и обучение, в инструкциите за употреба на уреди от всекидневието, представянето на новости, в ИТ-списания, в електронни вестници, интернет конференции, уебинари и т.н.), достъпността до информация, публикувана в Мрежата, оправдават особеното внимание към жаргона като съставна на компютърния дискурс.

Формата на комуникация в сферата на ИКТ зависи от нейната насоченост и степента на интерактивност. В зависимост от количеството участници в комуникационния процес, можем да отнесем даденото общуване към масовата комуникация, но от гледна точка на дискурсивността според повечето изследователи тя се характеризира с нееднородност, политематичност и изпълнява различни функции, а именно: репрезентативна, информационна, педагогическа, комерсиална и др. Участник в комуникативния акт може да стане всеки потребител на ИКТ със своя светоглед, компетенции, интереси, знания и т.н. Комуникантът „влиза“ в общуването и „излиза“ от него по собствено желание. От една страна, вербалното общуване се осъществява в зависимост от използваните ресурси, персонално, диалогично, публично и т.н., а от друга – се реализира чрез ИКТ (човек – ИКТ или човек – ИКТ – човек), в което съществуват две страни на акта, а именно – адресант и реципиент на съобщенията. Това опосредствано общуване се осъществява не директно, а дистанционно, виртуално и в повечето случаи с помощта на *ник* (псевдоним), а в някои случаи и анонимно. Участникът в комуникацията в ИКТ сферата трябва да притежава елементарни познания за работа с компютър или други цифрови технологии за осъществяването ѝ.

Компютърният жаргон е език за вътрешно общуване, който, от една страна, ограничава сферата на употреба и разграничава носителите му от представителите на други социални слоеве, а от друга страна, е важен интеграционен фактор. Както и всеки друг език, компютърният жаргон е сред-

ство за себеизразяване на участниците в комуникационния акт, които имат общи интереси, обща работа. Използването на жаргона позволява свободно общуване на специалисти и потребители от различно ниво.

В компютърния жаргон се отразяват културните особености на руските и българските потребители, техният манталитет, граматичните закони за словообразуване на съответния език, което му придава особена роля в межкултурното общуване и е едно от средствата за преодоляване на езиковите бариери. Ненапрасно Е. И. Шейгал го нарича *лингвокултурен феномен*. [6]

Анализ на резултатите

Целта на настоящото изследване е да се опише комуникацията, опосредствана с ИКТ, а също и едно от основните ѝ средства – компютърният жаргон (в руския и българския език).

Общото за руския и българския език са тематичните групи, които обхващат тези области на дейност, които са обект на активно обсъждане и предмет на общуването сред потребителите на ИКТ. Тематично жаргонизмите могат да се разделят на пет основни групи, всяка от които се разделя на допълнителни подгрупи: „Устройство на компютъра и ИКТ средства“, „Продукти на програмното осигуряване“, „Лица в ИКТ среда“, „Работа на компютър“, „Глобална мрежа/интернет“. Изследването е многопластово и при формулиране на хипотезата са обособени няколко насоки, а именно: анализ на компютърния жаргон от лингвистична и комуникативна гледна точка, като допускането е, че то е сложен феномен; анализ на словообразуването с отчитане на динамиката при създаването им; анализ на факторите в социо-културен план; анализ на използването им във виртуалната комуникацията и установяване на целите на използването им от потребители на интернет и от членове на тези групи.

Първата група е най-голяма и обхваща жаргонни единици относно структурата на ИКТ и техните характеристики. Към тази група, наречена *Устройство на компютъра и ИКТ средства* отнасяме:

– ИКТ оборудване (р. *мобилник/мобилен телефон, медия/мултимедия, смартфон, смартТВ, комп/компютър, ящик/щайга, нот/ноутбук* и бг. *мобилен, медия, смартфон, смарт ТВ, комп, писе, писи, пеце, компот, компир, кутия, щайга, нот* и др.);

– потребителски интерфейс или устройства (р. *крыса/плъх, крысодром/плъходрум, грызун/гризач, башня/кула, зверь/звяр, сидюк/сиди, резак/писачка, писалка, морда/муцуна, мутра, монька/моня/монка, мони, (монитор), болванка/СиДи, клави/клавиатура, доска/клавиатура, рояль/клавиатура, глаз/око (монитор), лазарь/лазар (лазерен принтер)* и бг. *телевизор, мигач, лазар, пиано, плъх, хамстер, килимче, мишок, съсел, ръка* и т.н.);

– съставни части и детайли на компютъра (р. *мамка, матъ, материнка*/дъно, *камень/камък, мозги/мозък, професор/професор, склероз/склероза* (процесор), *железо/желязо, кольт/колт* (твърд диск), *плитка/плочка* (платка), *дискорут* (флопи), *видюха* (видеокарта) и бг. *дъно, РАМ, хард, дуракоустойчив, проц, флопи* и т.н.).

Към втората група *Продукти на програмното осигуряване* се отнасят:

– названия на фирми производители, марки (р. *Бима/IBM, Мой кроссовок, Микрософта/Майкрософт, Пень* (Пентиум) и бг. *IBM, Майкрософт, Микроса* и др.);

– названия на операционни системи (р. *Винда, форточки/Windows, линуха/линолеум, пингвин/Линукс, огрызок/Apple, дося, масадос/MS-DOS; ось, операционка/OS, хрюша/Windows XP, вакса/VAX* и бг. *Уин, прозорците, пингвинът, ябълката, система, дос/доса, емесдос* и др.);

– текстови редактори и названия на приложения и компютърни игри (р. *софт, Экзель, Аська, Ворд, Тетрадъ, Блокнот; фонт, паста, квак/квакът, фотожоп* и бг. *фонт, фонд/ове, паста, копи-пейст; Ексел, Кю, Уърд, Тефтер* и др.);

– популярни файлове (р. *гифка, гифец/GIF, джипег, жпег, джипежить/JPEG, зипун, зипер/ZIP, эмэрзе/MP3* и бг. *гиф, гифче, зип, пиф, уърдовски, док, докче, доковски, екзе, фалове, филета* и др.).

Към третата група *Работа на компютър* влизат следните жаргонизми:

– названия на операции, команди и отделни действия (р. *скачивать, вытягивать, сливать, ссасывать, высасывать*/тегля, изтеглям, смуча, изсмуквам; *лечить/лекувам; засейвить/сейфвам, жать/мачкам, дернуть/копвам, делетнуть, убить, стереть/изтривам, убивам, трия, логиниться/логвам се* и бг. *мачкам, копи, трия, зипирам, рарвам, логвам се, свалям, дърпам, точка, смуча, източвам; качвам; лекувам; сейвам, сейфам* и т.н.);

– ответни действия на компютъра (команда съобщение от системата към потребителя) (р. *сдохать, упадать, повис, зависать, повисать, висеть, сваливаться/умря, падна, увисна, виси, събаря се* (срив), *сэтуп/сетъп*, и бг. *забива, увисва, замръзна, сетъп, умря* и т.н.).

Четвъртата тематична група не е много голяма. Тя обхваща жаргонизмите, назоваващи *Лица в ИКТ среда*, т.е. хора, които имат отношение към света на информационно-комуникационните технологии, заети с някакъв вид компютърна дейност:

– компютърни специалисти в различни области (р. *сисадмин/системен администратор, админ/администратор, модер/модератор, макрушник/програмист, работещ с МакроАсамблер, гуру, папа/татко* и бг. *админ, програмър, модератор, модер, модераст* и т.н.);

– редови потребители на ИКТ (р. *юзер, юзверь, усер, юзър, гамер/геймър, личер/пиявица, чайник/новак* в ИКТ, *ламер/лаик* в ИКТ, *форумчанин*/постоянен участник във форуми, *некрофил*/программист, работещ на стара техника, *яблочник*/потребител, почитател на Apple Macintosh, *думер/геймър, зумер*/потребител на ZOOM, *лузер/лузър, вечно губещ играч, чатландец*/постоянен потребител на чатове и бг. *юзер, юсър, ламе, ламя, ламер, самурай, блогър, блогиня, лийчър, геймър, чатър* и т.д).

Отделянето на **пета група** *Глобална мрежа/интернет* е свързано със стремителното нахлуване на интернет в живота ни. Дадените езикови единици семантично се отнасят към групата на програмните продукти, команди и файлове, от една страна, а от друга страна – към групата за номинация на операции и отделни действия. Особеност на тази група е това, че съставлящите я жаргонизми често нямат синонимни термини и се оказват единствена номинация.

Към тази група можем да отделим следните подгрупи:

– светът на интернет (р. *сайт, портал, нет, кукиш/куки, коннект/конект, коннектитя/конектвам се, печенье/бисквитка, баницик/човек*, който се занимава с банери, *сеть/мрежа, паутина/паяжина, хомяк/буквален превод* – хамстер (домашна страница), *флудить/човек*, който пише постоянно, едни и същи работи, *локалка/локална мрежа, искалка/търсачка* и бг. *сайт, портал, нет, куки, конект, конектвам се, поствам, лайквам, бисквитка, курабийка, кукита, кукута, мрежа* и т.н);

– комуникация в интернет (р. *чатиться/чатя, чатландия, логин, чат, Аська, тетя Ася/ICQ, блог, форум, мыло, мэйло/имейл, логин, линк, собачка/кльомба, маймунка* и бг. *логин, кю, чат, блог, блогър, блогиня, фейс, форум, скупе, мейл, лайквам, емотикони, ник, никнейм, юзърнейм, пост, постинг, поствам, линк, линквам, кльомба* и т.н);

– осигуряване на интернет (р. *свеча/суич, момед, светофор/модем, воздух, вафля, Вай-Ва, ВиФи/Wi-Fi* и бг. *суич, рутер, уай-фай, вафла* и т.н.).

Направената по-горе класификация на жаргонната лексика от ИКТ сферата може да се приеме условно, тъй като се наблюдава преходност на единиците и размиване на границите (т.е. жаргонизмите могат да се отнесат към повече от една група). В групите „Работа на компютър” и „Устройство на компютъра” се причисляват голям брой лексеми, но напоследък се наблюдава увеличаване на жаргонизмите от последната група „Глобалната мрежа/интернет”.

Компютърният жаргон е сложен лингвистичен феномен. В него влизат и си взаимодействат различни пластове от лексиката, използвана в езика на различни групи потребители, протичат процеси на словообразуване на различни езикови равнища. С. Ю. Тюрина отбелязва, че компютърният жаргон е елемент от субкултурата на високостатусна социална група, диктуваща речевата мода и правилата на езиковата игра. Сред социалните параметри на

тази група можем да открием следните: заетост в сферата на услугите и информационните технологии; висше образование; урбанизация; мобилност. [7]

За характеристика на системата на компютърния жаргон можем да използваме полевата структура. В зависимост от сферата на функциониране може да се твърди, че: ядрото се състои от лексикални единици, употребявани и понятни за всички потребители, а периферията – от по-малко честотни единици, които се употребяват от по-тесен кръг потребители, такива като хакери, любители на игри, уебдизайнери, специалисти по програмиране, по компютърна безопасност и т.н. Всяка от изброените групи се характеризира със специфични особености на словоупотреба. Понякога се наблюдава движение на единиците между отделни периферни области. Този процес протича както в посока от ядрото към периферията, така и от периферията към ядрото (по този начин се демонстрира употребата на едни и същи единици във всички групи).

Схематично полевата структура на системата на компютърния жаргон може да се изобрази по следния начин (вж. Фигура. 1.):

Фигура 1. Полева структура на системата на компютърния жаргон

Фигурата е адаптиран вариант с превод от автора на статия, публикувана през 2015 г. [8]

В зависимост от квалификацията на потребителите компютърният жаргон може да се раздели на две големи групи – жаргон на специалистите и неспециалистите (редови потребители), които не се разграничават точно поради разнообразието на характеристиките им. Често тези групи се пресичат. Особеност на компютърния жаргон е характерната отворена функцио-

налност, обслужваща специфичната сфера на комуникация и това, че се използва в общуването между потребители от различни социални и професионални групи, опосредствано с компютър и интернет.

И преди, и сега литературата, касаеща информационно-комуникационните технологии, е предимно на английски език. Най-често на английски език пишат програми, инструкции и др. и руските, и българските специалисти в ИКТ областта. Почти всички програми и продукти се създават зад граница, а обслужващата литература (инструкции, описания, списания, рекламни текстове) се пишат на чужд език, обикновено на английски. Актуалността и честотата на поява на нови разработки, съответно и публикации на английски език обуславят динамиката на появяване на нова информация, която изисква съответната динамична реакция в специалната област на ИКТ и в двата езика (руски и български), за да даде на всяко ново явление в тази сфера съответната номинация, т.е. съответния термин. Един от най-гъвкавите и бързо реагиращи фиксатори на иновациите е некодифицираната лексика на компютърната сфера и в частност нейния жаргон.

Не е учудващо, че в резултат на активно взаимодействие с други езици в тази сфера английският език оказва съществено влияние при формиране на терминологичния апарат. В частност, преобладаващо болшинство от английски термини създават основата на руската и българската компютърна терминология. Ролята на английския език и влиянието му при формирането на терминологията от ИКТ областта не е променено и днес, а напротив. Според А. И. Дяков около 15% от англицизмите се заемат поради липса на съответното наименование в езика рецептор. [9]

Един от основните канали за проникване на англицизми са средствата за масова информации, благодарение на които се появяват много термини, абривиатури, първоначално изписани на латиница (на английски). По този начин в двата езика проникват някои думи, отнасящи се не към терминологията, а по-скоро към жаргона, например: в р. *ансверить* 'отвечать'/отговарям, *сендить* 'отправлять'/изпращам, *хелпър* 'помощник'/помощник, в бг. *хелпър*, *сендва*, *опън*, *хелпва*, *лайква*, *хаква* и др. Според М. В. Барт този факт илюстрира важната роля на превода като средство за общуване между представители от различни страни, езици и народи и извънредно силната интеграция на руския и английския език в изследваната сфера [10], което се наблюдава и в българския език.

Понякога на трансформация се подлагат трудни за произнасяне или големи тежки термини,

- посредством универбизация: р. *система* < *операционная система*, *прокся* < *прокси-сервер*, *игра* < *компьютерная игра*, *оператор* < *системный оператор*; бг. *дъно* < *дънна платка*, *админ* < *системен администратор*, *троянец* < *троянски кон* и т.н;

- чрез субстантивация в руския и в българския език – *антивирус* < *антивирусная программа*, *бета* < *бета версия*, *хард* < *хард диск*, само в руски – *материнка*, *мать*, *мамка*, *матка*, *мама* < *материнская плата*/дънна платка, *струйник* < *струйный принтер*/струен принтер, *оперативка* < *оперативная память* и т.н.;
- посредством съкращаване/отсичане в руския и българския език са образувани думи като: *проц*, *хард*, *комп*, *демо*, *мак*, *прог*, *нет* (в руски език се използва по-рядко поради съпадението с отрицателната дума или се изписва *нет* за *разграничаване*), *пост*, *софт*, *ник* и т.н.; само в руски език – *винт*, *Клава* и др.

Освен заетите от английски език чрез пряко използване на термини от професионалния език като *дисплей*, *инсталляция* (*инсталация*), *пиксели* (*пиксели*), *диалогово окно* (*диалогов прозорец*), *форматирование* (*форматиране*), *коннектиться* (*конектвам се*), *апгрейдить* (*ъпгрейдвам*), *апдейтить* (*ъпдейтвам*), *юзер*, *усер*, (*юзър*), *даунлодить* (*даунлоудвам*) и др., в последно време се наблюдава бурен процес на новообразувания (вкл. и термини), а това от своя страна е предпоставка за формиране на компютърен жаргон.

Н. В. Виноградова (2006) отбелязва, че „Фатическата (контактоустановяваща) функция може да се смята за една от най-важните функции на компютърния жаргон” [11], наред с неговата номинативност, икономичност, експресивност, самоизразяване и оценъчност. Според М. О. Семенов (2013) това обуславя характерната само за този жаргон съществуваща писмена форма на речта, която се доближава, от стилистична гледна точка, до неформалната устна реч, т.е. до разговорния стил. [12]

Като средство за устна неформална комуникация компютърният жаргон се отличава и с наличието на писмена форма на общуване и както казва Г. Н. Трофимова, „говоренето и писмото като вид речева дейност взаимно си пречат” в писмената форма на общуване на ИКТ сферата. [13] Според Л. Кирова (2004) в българския език се наблюдава така наречената диграфия [14]. Н. Б. Мечковская говори за т.нар. дуалфавитност, двуезичие на писмената реч [15], което се обяснява с периода на адаптация на новите единици. Същият автор приема, че тази особеност се възприема като усложняване на езика, а добавянето на други символи в писмената реч се възприема като своеобразен код на дадената комуникация. [16] С тази характерна за двата славянски езика форма на цифрова комуникация се свързва частното, неофициално, непринудено, непрофесионално общуване и се откроява много ясно, тъй като и в руския, и в българския се използва кирилската азбука, за разлика от други славянски езици, използващи латиница, където по-трудно се установява двуезичието.

Като резултат на закрепяне на чуждоезиковите елементи се появяват и използват т.нар. хибридни форми както в руски: *заZIPованный*,

*AR*Еванний, *заRAR*енний, *CD*шка, *чат*ланин, *IT*ишник, *e-mail*-адрес, *update*’нуть, *web*-дизайн и др., така и в български език: *hack*-ове, *desktop*-а, *Linux*, *software*-че, *PC*-то, *3D*-филм, *IP*-то, *zoom*-вам, *USB*-порт, *GIF*-анимация, *5D*-скенер, *SMART*телевизор и др., в които към заетата част се добавя словообразователен елемент и окончание от езиковия инвентар на езика-рецептор. Посочените образувания са свидетелство за креативността на комуникантите и за използването на тези единици за привличане на вниманието и експресивно въздействие. Прави впечатление, че голяма част от изброените жаргонни единици са образувани от абревиатури. Със закрепянето на подобни хибридни единици в езиците (Л. П. Крисин ги нарича думи-кентаври [17]) протича и тяхната графична трансформация – с помощта на транслитерация или транскрипция. Възможна е и паралелна употреба, като елементът, написан на латиница, се изписва вече на кирилица. По този начин започват да се използват в общуването: р. *даунлод*ить, *веб*-дизайн, *мейло*, *кейборда*, *локалка*, *заЗИП*ованный, *заRAR*енний, *чат*ланин, *айтиш*ник, *апдейт*нуть и др. и бг. *даунлоад*вам, *имейл*, *хакове*, *зум*вам/*зум*вам, *пис*ито, *пецето*, *десктопа*, *гиф*че, *гиф* анимация и т.н.

Според М. В. Барт прави впечатление и активно се създават в процеса на комуникация в руски език „графодеривати посредством обратния процес от латинизация към кирилизация – чрез словотворчеството, случайно възникнало при неправилна употреба на езика на клавиатурата” [18], т.е. английски думи, написани с кирилски букви като *ЗЫ* (PS), *ЗДЫ* (пожалуйста/моля от PLS), *ину!* (пока!/доскоро), *ИМХО* (от англ. In My Humble Opinion – по моему скромному мнению/според моето скромно мнение), *КУ* (RE – ответь/отговори) и т.н. В български език често се среща обратният вариант – *fu* (ок), *df* (чао).

Под въздействието на английския компютърен жаргон, с цел икономия на езикови средства и в двата изследвани езика, думи и изрази се свеждат до две или три букви, например: *нз* (не знам), *бб*, *бб* (бай-бай), *зн* (знам), *няма зн* (няма значение), *здр* (привет; здравей), *нп* (няма проблем, нет проблем), *ко пр* (какво правиш) и т.н. Споменатите изрази често се изписват и на латиница (*hi*, *np*, *OMG* (Боже, мой, о, Господи), *bb*, *BTW* (между другото; кстати) и т.н.), което свидетелства за предпочитане на английския език, желание за приобщаване към англоезичната компютърна общност. Причина за създаването на тези абревиатурни жаргонни единици е потребността за ускоряване на общуването, обикновено в синхронната комуникация (чатове, месинджъри и др.), чрез бърз набор на клавиатурата и получаване на отговор. За непросветените в цифровото общуване тези жаргонизми изглеждат като код, а тяхното познаване изпълнява афилиативна функция.

Характерна особеност за писмената форма на цифровата неформална комуникация, особено в чатовете, месинджърите, блоговете, коментарите и др., е умишленото изкривяване, не/съзнателното нарушаване на словофор-

мите. Такова неспазване на правописните и граматични норми имитира произношението в писменото общуване и може да бъде наречено писмена устност. По този начин единици като: р. *пазитиф* (отлично/отлично), *прекольно* (нормално/нормално), *хошь* (хочешь/искаш ли), *не* (нет/не), *че* (чего/какво), *ет* (это/това), *щас* (сейчас/сега), *аффтар* (автор), *ниче* (ничего/нищо) и бг. *кво*, *ко* (какво), *що* (защо), *аре* (хайде), *ся* (сега), *прайш* (правиш) и др., получени или поради печатни грешки, или тенденциозно, са масово средство на общоупотребимата лексика в изказванията на комуникантите.

Някои изследователи смятат за остарял вече похват на замяна на някои букви или звуци и даже срички с цифри по фонетична или графична близост, наблюдавани и в двата езика, но според нас този начин за комуникация продължава да се прилага, особено от по-зрялото поколение потребители на ИКТ. Това е характерна особеност и на младежкия жаргон, употребявана при комуникацията в чатове, коментарите, форумите и др. В българския език цифра 4 заменя буквата „ч“, 6 – „ш“ – *‘lovek, kvo ribeb, kvo praiб?’*, *4то* ‘что’/какво, а също и английското звучене на числото 10 и буква „x“ (екс), които се използват заедно *10x* и заменят думата благодаря (от англ. thanks), цифрата 2 звучи като английското „to или too“, а „U“ как „you“ (ти), използвани едновременно *2U* ‘тебе/на теб’ и *4U* ‘для тебя/за теб’ или само 2 (също), *A5* или *O5*, заменят руското ‘опять’/отново, а *вну3* ‘внутри’/вътре и т.н. Тези съчетания придават живот на речта, а тяхната употреба и разбирането им свидетелстват за интегративния характер на цифровата комуникация.

Изброените форми на общуване в руската лингвистична литература наричат тази писменост „олбанска“ или „албанска“, а в български език – „шльокавица“, а също и синонимните названия като *интернетица*, *маймуница*, *чатица*, *есемесица*, *чатерица*, *методица*, *кирливица* и т.н. Л. Стоичкова (2012) приема, че подобно писане е вид бунт срещу невъзможността да се съвместят различни графични системи. [19] Н. Б Мечковская (2009) възприема това като езикова игра, смятат го за „карнавалност“, която помага на комуникантите да се самопрезентират, да бъдат оригинални в средата на общуване [20], да икономисват езикови средства, съответно и време.

Езиковата игра също е широко представена и в двата езика на различни езикови равнища – фонетично, графично, словообразователно, лексикално и т.н., и служи за развлечение и забавление на участниците в комуникацията. С помощта на този лингвокреативен похват за образуване на жаргонни единици от ИКТ сферата съзнателно се нарушават езиковите норми с цел постигане на определено въздействие, комичен ефект, изразяване на емоции, понякога и негативни, вулгарни, иронични, оценяващо отношение към обсъжданите проблеми, действия или лица, свързани с темите на комуникацията.

Освен откритите по-горе примери, можем да посочим и такива методи като фонетична деформация: р. *жопен* < открывать (open), *юзверь* < юзер, *стервер* < сервер, *момед*, *можем* < модем, *даза банных* < база данных, *комплюхтер* < компьютер и т.н.; бг. – *компутър* < компютър, *даза от банни* < база от данни и др. Събраният езиков материал показва, че този похват е по-продуктивен в руски език. Обикновено образуваните по този начин жаргонни единици придобиват допълнителен негативно-оценъчен оттенък, а понякога комуникаторите създават такива жаргонизми с цел постигане на комичен ефект, което позволява да се създаде някаква паралелна реалност, в чиито рамки общуват. Това позволява на потребителите на ИКТ да аплодират собствената си компетентност, същевременно – да говорят за сложни реалности с прости думи (Смирнов 2004: цит. по Виноградова и Шолохова 2007). [21]. Езиковата игра е творчески процес по отношение на езика, с чиято помощ потребителите създават нови обозначения на реалности от цифровия свят, без да губят връзка с терминологичните номинации.

И в руския, и в българския език често се среща каламбурната транслитерация, смята изследователят Д. Благоева [22], или фонетичната мимикрия, която представлява неправилна транслитерация на английски термини. Функция на каламбурната транслитерация (фонетичната мимикрия) е да се иронизира ниската езикова компетентност, което придава на изказването шеговит оттенък: р. *Мисс Сага* < message, *петух* < Pentium, *джемпер* < jumper, *шаровары* < shareware, *жопорез* < GPRS, *король дров* < Corel Draw, *Музилка* < Mozilla, *аппендицит* < appendix, *девица*, *девушка* < device, *херокс* < Херох и т.н, бг. *паста* < paste, *софтвере* < software, *саве* < save, *шареваре* < shareware, *сансел*, *кансел* < cancel, *Рец(с)икле Бин* < Recycle Bin, *херох* < Херох и др. Повечето от тези думи смята Д. Благоева съществуват в изследваните езици, но в компютърния жаргон те придобиват ново значение. С ярка отрицателна оценъчност и висока образност в руския език са маркирани жаргонизмите *междумордие* и *междурожа* < interface, образувани с помощта на каламбурното калкиране. [23]

Според Д. Благоева в много случаи на псевдокалкиране се подлагат единици, които по принцип не подлежат на превод. Това са предимно собствени имена:

- антропоними (р. *Вовчик Воротов* от Билл Гейтс, *Страус мертвый* от Б. Страуструп),
- названия на операционни системи и други програмни продукти (бг. *Микромек Прозорец*, *Прозорци* от Microsoft Windows; р. *Окна*, *Форточки*, *Ставни*, *Стекла*, *Окошки мелкомягкие*, *Стеклашки мелкомягкие* от Microsoft Windows; *Форточки для сараев* от Windows for WorkHalls, *Мелкомягкий межсетевой освоитель* от Microsoft Internet Explorer),

- названия на компании (бг. *Микропрог*, *Микромек* и р. *Мелкософт*, *Мелкий софт*, *Мелкомягкие*, *Мелкая мякоть* от Micro-soft).

Получените по този начин жаргонни названия обикновено носят ярка отрицателна оценъчност. [24] Дадените жаргонизми обикновено са образувани при превод (от езика донор) чрез преосмисляне или фонетично уподобяване.

Друга особеност на руския компютърен жаргон е антропоморфизацията на устройствата или програмното осигуряване като: *Лазарь* (лазерный принтер), *Оля* (OLE), *Рома*, *Ромка* (устройство для чтения компакт-дисков/устройство за четене на компактдискове), *Моня*, *Моник* (монитор), *Мисс Сага* (сообщение/съобщение), *Емеля* (электронная почта/имейл), *Егор* (ошибка/грешка), *Вика* (видеокарта), *Альфия* (Альфа-версия), *Ася*, *Аська*, *тетя Ася* (ICQ), *Вовик* (файл, содержащий звуковую информацию с расширением 'wav')/ файл, съдържащ звукова информация с разширение 'wav'), *Пилюлькин* (антивирус), *Клава* (клавиатура), *Филя* (файл), *Яша* (поисковая система Яндекса/система за търсене Яндекс) и др.; в българския жаргон – *Лазар* (лазерен принтер). Използването на собствени имена добавя антропоморфност на компютърните реалии, което създава усещането за жива комуникация, някаква интимност, непринуденост и чувство за партньорство в общуването с машините.

Постигането на експресия, оценъчност и емотивност в дигиталната комуникация се осъществява чрез словообразователни форманти и в двата езика: умалителни суфикси или специфични суфикси на просторечието, а също и посредством суфиксална универбизация (р. *сидишка*, *локалка*, *оперативка*, *развлекуха*, *демонструха* и др. и бг. *троянец*, *флашок*, *плъхок*), съчетаване на елементи с различна стилистична окраска (р. *сидюк*, *видюха*, *сервак*, *писицид*, *утилитка* в бг. *гифче*, *пифче*, *джипегче*, *програмистковец*, *клонингъор*, *плъхок* и др.) или словосложением (р. *крысодром*, *мышкодром*, бг. *вирусописач*, *модераст/модерастор* и др.)

Източник на експресия е и съвпадението по звучене и/или писане на жаргонизмите с единици от националния език или други подезици, например: р. *кликать/кликване* с мишка, а основното значение е – викане на някого по име или псевдоним, *мочить* /изтриване на информация, а основното значение е – мокрене, наkisване и бг. *хаквам*, *чатвам*, *бут*, *бутвам*.

Особеност при формирането на жаргонната лексика от сферата на ИКТ е метафоризацията – модел на семантично преосмисляне, при който се откроява лингвокултурният аспект на компютърната лексика. С помощта на този похват се образуват много единици като творчески продукт на ИКТ потребителите. Обикновено тези единици отразяват субективна оценка и им се придава допълнителна ярка експресия. Метафоричният пренос се осъществява въз основа на сходство по външен вид, форма, големина, функция,

предназначение, начин на действие и структура на компютърните явления. Например: р. *камень, профессор, кирпич, мотор, двигатель* (процесор); *блин* (диск); *собака, собачка, ухо, альфа, капуста, кошечка, обезьяна, бабочка, жаба, хвост, краказябла (кракозябла), короткозябла, блямба, букашка, закорючка, клюшка, козявка, лягушка, мортыква, сияющий ребель, чебурашка, улитка* (ат-символ/ет-символ); *бродилка* (браузер); *блохи, глюк, тормоз, жук, баг (баги/бъг), клопы* (ошибка в программе/грешка в програмата); *падение, завис, умер, вешаться, грохнуть, зависать, виснуть* (крах/срив); *скачать, качать, вытягивать, скачивать, сливать, ссасывать* (загружать по каналу связи/прехвърляне на данни по канала на връзката) и др. и бг. – *плоча* (диск); *майmunка, маймуна, ухо, щрудел, зелка, роза* (знак ет); *разлиствач, разглеждвач* (браузър); *буболечка* (програмна грешка); *зараза, гад, животно, вредител, бацил* (вирус); *увисва, увисна, умря, замръзна, събори се* (срив); *дърпам, тегля, смуча, точа, свалям, изтеглям, дръпвам* (прехвърлям данни) и др.

Както се вижда от изброените примери най-продуктивна група е групата от съществителни имена, с които се номинират предмети, абстрактни категории на апаратното и програмното осигуряване. Образувани по този начин жаргонни единици стимулират процеса на синонимия, полисемия и омонимия. Характерно за единиците от синонимните редове е различната емотивна окраска.

От дадените характеристики до момента можем да съдим и за целта на комуникацията в сферата на ИКТ. Тя е не само фатическа, афилиативна или за обмен на информация, но и начин за изразяване на светоглед, емоции, необходимост да се въздейства на останалите участници в комуникацията. Известно е, че в живото общуване се използват вербални и невербални средства (мимики, жестове, интонация и т.н.). Наред с представените особености на жаргона, чрез които се изразяват емоциите на комуникантите, в писмената цифрова комуникация тези празнини се компенсират с помощта на графични средства – индикатори на устността като пиктограми (емотикони, смайлита), част от които е станала общоупотребима, а някои от тях изискват разшифроване в онлайн речниците. Емотиконите, наричани още емоджитата, представляват графично изображение, съчетание от препинателни знаци, обикновено са съставени от скоби, тирета, двоеточие, точка с запетая, букви и т.н. (:-) - ☺, :-(- ☹, ;-) – намигване и др.). Създадени в интернет за целите на цифровата комуникация, емотиконите излизат извън пределите му и започват да се употребяват в други сфери. Основната задача, която изпълняват емоджитата – предаване на емоции в писменото общуване. Устната комуникация винаги е наситена с емоции, които можем да наблюдаваме, да виждаме при визуален контакт, а в ситуации при телефонен разговор за тях съдим по промяната на интонацията, тембъра на гласа, паузите, темпа на речта и т.н. В последните години повечето чатове и

месинджъри използват анимирани емотикони като носители на допълнителна информация, при това вече не е необходимо да се помнят графичните съчетания за изразяване на емоции, а просто се избира от галерия на съответния чат или социална мрежа с готови „усмивки, муцунки, мутрички, личица“, символи, гиф-файлове, аватарни изображения и др. *Емоджитата* активно се използва в неформалната, а понякога и в деловата цифрова комуникация, особено в нейния синхронен вариант като универсално средство за общуване в ИКТ сферата и извън пределите ѝ.

Според възможностите на ИКТ, за да се предаде интонация, се използва съчетаване на малки и главни букви, многократни повторения на гласни и съгласни, например: ауууууу, нуууу! НеНоРмАлЕн!!! пАрАзительный, Даааааааа!!! Каквооооо?!? Квооо?! и т.н. (както се вижда, понякога се нарушава и нормата за започване на ново изречение с главна буква с цел акцентирание). Липсата на възможност да се интонира се компенсира при писане с подчертавания в текста, промяна на разредката, многоточия, комбинации от възклицателни и въпросителни знаци, а повишеният тон се представя с главни букви: ХОРОШО!!! НЕ РАЗБИРАШ ЛИ КАКВО ТИ КАЗВАМ?! КОЛКО ПЪТИ ДА ТИ ПОВТАРЯМ?! Здрастии!!!!)))))) и др.

Ударението в думите се поставя тенденциозно с цел да се отдели емфатично. Неправилната постановка на словесното ударение е израз на емоциите на потребителите, като по този начин обикновено се демонстрират негативни емоции. Понякога, за да се демонстрира фразово ударение, се използва изписването на определени букви в думите или на цели думи, дори словосъчетания с латиница (по-характерно за руския език).

Всички тези индикатори на речта, особеностите на предаване на емоции и отношения в цифровата комуникация се превръщат в изкуство и начин за себеизразяване.

Много често в цифровата комуникация се използват снимки, мемета, музика, анимации и хипервръзки, с чиято помощ се обединяват различни типове информация и се предават емоции, настроения, отношения, а също и информация за самите участници. Текстът в комуникацията придобива специфичните черти на хипертекста.

Заклучение

Въз основа на изложеното до момента е налице основание да се направи изводът, че жаргонът в сферата на ИКТ е важно средство за общуване между потребителите на тези технологии. Той е интегриращ фактор, сцена за изява на индивидуални и културни особености, мироглед на комуникантите, даващ възможност за пълноценно осъществяване на неформална комуникация и взаимно разбиране „от половин дума“ (напълно в синхрон с девиза на съвременното поколение „Живеем бързо, говорим съкратено“). Направен е анализ на компютърния жаргон, като селектираните жаргонизми

са разделени на пет тематични групи. При реализиране на сравнителния анализ се установи, че компютърният жаргон е средство за преодоляване използването на тромави термини и професионализми във виртуалната комуникация. Компютърният жаргон, създаден като неформално средство за общуване в една специалната област, за формирането на специфичната лексика в ИКТ сферата, използва езиковите ресурси на съответния език, излиза от пределите ѝ и се разпространява в други области на цифровата комуникация. Прилагат се установени езикови модели, създават се и нови, които от своя страна повлияват върху виртуалната комуникация, както в неформалната, така и във формалната ѝ част. С помощта на фонетични, морфологични, морфемни, лексикално-семантични и графични средства се изразяват емоциите и сензитивността на потребителите. До голяма степен се потвърди част от хипотезата, а именно, че владенето на компютърния жаргон позволява намирането на еднوميшленици във виртуалното пространство според увлеченията, хобитата, интересите или професионалните дейности. Потвърди се и хипотезата, че компютърният жаргон прави комуникацията по-свободна и непринудена, че не се допускат езикови бариери, че езиковата игра пренася потребителите във виртуалния свят и спомага за наслаждаване на хумора и шеговитостта в общуването, а също така с използването на метафори се назовават сложни понятия от областта на ИКТ, които се декодират бързо от комуникиращите във виртуална среда.

Цитирания и бележки

- [1] Кирова, Л. (2002). Еволюция на българската компютърна терминология и компютърен жаргон. *LiterNet*, [28.02.2002], 2(27). <http://liternet.bg/publish3/lkirova/evolution.htm>. последно посещение на 08.08.2023. [Kirova, L. (2002). Evolyutsia na balgarskata kompyutarna terminologia i kompyutaren zhargon. *LiterNet*, [28.02.2002], 2 (27). <http://liternet.bg/publish3/lkirova/evolution.htm>. posledno poseshthenie na 08.08.2023.]
- [2] Тюрина, С. Ю. (2005). О языке „программеров”. Лингвистический аспект компьютерного сленга. *Вестник ИГЭУ*, 4, 1. [Tyurina, S. Yu. (2005). O yazyike „programmerov”. *Lingvisticheskiy aspekt kompyuternogo slenga. Vestnik IGEU*, 4, 1.]
- [3] Серебренников, Б. А. (1970). Территориальная и социальная дифференциация языка. Социальная дифференциация языка. Общее языкознание. Формы существования, функции, история языка. Глава седьмая. Москва, 478 – 491. <https://classes.ru/grammar/115.Serebrennikov/>. Retrieved on 20.07.2023. [Serebrennikov, B. A. (1970). Territorialnaya i sotsialnaya differentsiatsiya yazyika. *Sotsialnaya differentsiatsiya yazyika. Obschee yazyikoznanie. Formyi suschestvovaniya, funktsii, istoriya yazyika. Glava sedmaya. Moskva*, 478–491. <https://classes.ru/grammar/115.Serebrennikov/>. Retrieved on 20.07.2023.]
- [4] Виноградова, Н. В., & Шолохова, М. А. (2007). Номинативная функция русского компьютерного жаргона. *Dialog-21*. <https://www.dialog-21.ru/digests/dialog2007/materials/html/VinogradovaN.htm>. Retrieved on 12.11.2022. [Vinogradova, N. V. & Sholohova, M. A. (2007). *Nominativnaya funktsiya russkogo kompyuternogo*

- zhargona. Dialog-21. <https://www.dialog-21.ru/digests/dialog2007/materials/html/VinogradovaN.htm>. Retrieved on 12.11.2022.]
- [5] Davaninezhad, F. K. (2009). Cross-cultural communication and translation. *Translation journal*, 4. <http://translationjournal.net/journal/50culture.htm>. Retrieved on 14.08.2023.
- [6] Шейгал Е. И. (1996). Компьютерный жаргон как лингвокультурный феномен. *Языковая личность*. Волгоград; Архангельск, 204–211. [Sheygal E. I. (1996). Kompyuternyy zhargon kak lingvokulturnyy fenomen. *Yazykovaya lichnost*. Volgograd; Arhangel'sk, 204–211.]
- [7] Тюрина, С. Ю. (2005). О языке „программеров”. Лингвистический аспект компьютерного сленга. *Вестник ИГЭУ*, 4, 1. [Tyurina, S. Yu. (2005). O yazyike „programmerov”. *Lingvisticheskiy aspekt kompyuternogo slenga*. *Vestnik IGEU*, 4, 1.]
- [8] *Фигурата е адаптиран вариант и превод от автора на статията Дияна Николова на български език от публикация на автора от статия на руски език „Коммуникация в сфера на информационните технологии и жаргон как едно от неговите средства“* (2015). *Litera scripta manent. Sluzhenie slovu*. Шумен: Университетско издателство „Епископ Константин Преславски“, 117. [Nikolova, D. (2015). *Kommunikatsiya v sfere informatsionnyh tehnologiy i zhargon kak odno iz ee sredstv*. *Litera scripta manent. Sluzhenie slovu*. Shumen: Universitetsko izdatelstvo „Episkop Konstantin Preslavski“, 111–130.]
- [9] Дьяков, А. И. (2003). Причины интенсивного заимствования англицизмов в современном русском языке. *Язык и культура*. Новосибирск, 35–43. <http://www.philology.ru/linguistics2/dyakov-03.htm>. Retrieved on 12.08.2023. [Dyakov, A. I. (2003). Prichinyi intensivnogo zaimstvovaniya anglitsizmov v sovremennom russkom yazyike. *Yazyik i kultura*. Novosibirsk, 35–43. <http://www.philology.ru/linguistics2/dyakov-03.htm>. Retrieved on 12.08.2023.]
- [10] Барт, М. В. (2009). Некоторые пути пополнения современного русского компьютерного жаргона. *Альманах современной науки и образования*, 2–1, 68. [Bart, M. V. (2009). Nekotorye puti popolneniya sovremennogo russkogo kompyuternogo zhargona. *Almanah sovremennoy nauki i obrazovaniya*, 2–1, 68].
- [11] Виноградова, Н. В. (2006). Контактостанавливающая функция русского компьютерного жаргона. *Компьютерная лингвистика и интеллектуальные технологии: электронный журнал по материалам Международной конференции по компьютерной лингвистике «Диалог»*. <http://www.dialog-21.ru/dialog2006/materials/html/Vinogradova.htm>. Retrieved on 12.12.2022. [Vinogradova, N. V. (2006). Kontaktostanavlivayuschaya funktsiya russkogo kompyuternogo zhargona. *Kompyuternaya lingvistika i intellektualnyie tehnologii: elektronnyy zhurnal po materialam Mezhdunarodnoy konferentsii po kompyuternoy lingvistike «Dialog»*. <http://www.dialog-21.ru/dialog2006/materials/html/Vinogradova.htm>. Retrieved on 12.12.2022.]
- [12] Семенов, М. О. (2013). *Дискурс интернет-форумов: кристаллизация как механизм смыслообразования и техника понимания*. Авт... канд. фил. наук. Майкоп, 1–27. <https://www.dissercat.com/content/diskurs-internet-forumov-kristallizatsiya-kak-mekhanizm-smysloobrazovaniya-i-tehnika-ponima/read>. Retrieved on 20.07.2023. [Semenov, M. O. (2013). *Diskurs internet-forumov: kristallizatsiya kak mehanizm smysloobrazovaniya i tehnika ponimaniya*. Avt...]

- kand. fil. nauk. Maykop, 1–27. <https://www.dissercat.com/content/diskurs-internet-forumov-kristallizatsiya-kak-mekhanizm-smysloobrazovaniya-i-tekhnikaponima/read>. Retrieved on 20.07.2023.]
- [13] Трофимова, Г. Н. (2009). *Языковой вкус интернет-эпохи в России. Функционирование русского языка в Интернете: концептуально-сущностные доминанты*. Москва: Издательство РУДН. [Trofimova, G. N. (2009). *Yazykovoy vkus internet-epohi v Rossii. Funktsionirovanie russkogo yazyika v Internete: kontseptualno-suschnostnyie dominantyi*. Moskva: Izdatelstvo RUDN.]
- [14] Кирова, Л. (2004). Един сравнителен поглед върху, компютърната лексика в славянските езици (Върху материал от български, руски, сръбски и хърватски). *LiterNet*, [14.05.2004], 5 (54). <http://litenet.bg/publish3/lkirova/slav.htm>. последно посещение на 08.08.2023. [Kirova, L. (2004). Edin sravnitelnen pogled varhu, kompyutarnata leksika v slavyanskite ezitsi (Varhu material ot balgarski, ruski, srabski i harvatski). *LiterNet*, [14.05.2004], 5 (54). <http://litenet.bg/publish3/lkirova/slav.htm>. posledno poseshlenie na 08.08.2023.]
- [15] Мечковская, Н. Б. (2006). Естественный язык и метаязыковая рефлексия в век интернета. *Русский язык в научном освещении*, 2 (12), 165–185. [Mechkovskaya, N. B. (2006). Estestvennyiy yazyik i metayazykovaya refleksiya v vek interneta. *Russkiy yazyik v nauchnom osveschenii*, 2 (12), 167–168.]
- [16] Мечковская, Н. Б. (2006). Естественный язык и метаязыковая рефлексия в век интернета. *Русский язык в научном освещении*, 2 (12), 165–185. [Mechkovskaya, N. B. (2006). Estestvennyiy yazyik i metayazykovaya refleksiya v vek interneta. *Russkiy yazyik v nauchnom osveschenii*, 2 (12), 167–168.]
- [17] Крысин, Л. П. (2010). О некоторых новых типах слов в русском языке: слова „кентавры“. *Вестник Нижегородского университета им. Н. И. Лобачевского*, 4(2), 575–479. [Kryisin, L. P. (2010). O nekotolyih novyih tipah slov v russkom yazyike: slova-„kentavryi“. *Vestnik Nizhegorodskogo universiteta im. N. I. Lobachevskogo*, 4(2), 575–479.]
- [18] Барт, М. В. (2009). Некоторые пути пополнения современного русского компьютерного жаргона. *Альманах современной науки и образования*, 2–1, 81. [Bart, M. V. (2009). Nekotoryie puti popolneniya sovremennogo russkogo kompyuternogo zhargona. *Almanah sovremennoy nauki i obrazovaniya*, 2–1, 81].
- [19] Стоичкова, Л. (2013). Още веднъж за лексикалната метаморфоза в компютърния жаргон. *Международна интернет конференция „Славянските етноси, езици и култури в съвременния свят“*. Велико Търново: Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“, 239–247. [Stoichkova, L. (2013). Oshte vednazh za leksikalnata metamorfoza v kompyutarnia zhargon. *Mezhdunarodna internet konferentsia „Slavyanskite etnosi, ezitsi i kulturi v savremennia svyat“*. Veliko Tarnovo: Universitetsko izdatelstvo „Sv. sv. Kiril i Metodiy“, 239–247.]
- [20] Мечковская, Н. Б. (2009). Интернет-коммуникация и ее влияние на общение и язык повседневной жизни. <http://www.uib.no/filearchive/mechkovskaya-handout3.12.2009.pdf>. Retrieved on 10.08.2023. [Mechkovskaya, N. B. (2009). Internet-kommunikatsiya i ee vliyanie na obschenie i yazyik povsednevnoy zhizni. <http://www.uib.no/filearchive/mechkovskaya-handout3.12.2009.pdf>. Retrieved on 10.08.2023.]

- [21] Виноградова, Н. В., & Шолохова, М. А. (2007). Номинативная функция русского компьютерного жаргона. *Dialog-21*. <https://www.dialog-21.ru/digests/dialog2007/materials/html/VinogradovaN.htm>. Retrieved on 12.11.2022. [Vinoogradova, N. V. & Sholohova, M. A. (2007). Nominativnaya funktsiya russkogo kompyuternogo zhargona. *Dialog-21*. <https://www.dialog-21.ru/digests/dialog2007/materials/html/VinogradovaN.htm>. Retrieved on 12.11.2022.]
- [22] Благоева, Д. (2006). Прояви на езикова игра в българския и руския компютърен жаргон. *Съпоставително езикознание*, 2, 5–13. [Blagoeva, D. (2006). Proyavi na ezikova igra v balgarskia i ruskia kompyutaren zhargon. *Sapostavitelno ezikoznanie*, 2, 7.]
- [23] Благоева, Д. (2006). Прояви на езикова игра в българския и руския компютърен жаргон. *Съпоставително езикознание*, 2, 5–13. [Blagoeva, D. (2006). Proyavi na ezikova igra v balgarskia i ruskia kompyutaren zhargon. *Sapostavitelno ezikoznanie*, 2, 8.]
- [24] Благоева, Д. (2006). Прояви на езикова игра в българския и руския компютърен жаргон. *Съпоставително езикознание*, 2, 5–13. [Blagoeva, D. (2006). Proyavi na ezikova igra v balgarskia i ruskia kompyutaren zhargon. *Sapostavitelno ezikoznanie*, 2, 7.]

Библиография

- Барт, М. В. (2009). Некоторые пути пополнения современного русского компьютерного жаргона. *Альманах современной науки и образования*, 2–1. [Bart, M. V. (2009). Nekotoryie puti popolneniya sovremennogo russkogo kompyuternogo zhargona. *Almanah sovremennoy nauki i obrazovaniya*, 2–1].
- Барт, М. В. (2013). Традиционные и инновационные словообразовательные модели в современном компьютерном жаргоне. *Дискуссионные вопросы теории английского языка и сравнительной типологии*. Сыктывкар: ИСГУ, 65–94. [Bart, M. V. (2013). Traditsionnyie i innovatsionnyie slovoobrazovatelnyie modeli v sovremenном kompyuternom zhargone. *Diskussionnyie voprosyi teorii angliyskogo yazyika i sravnitelnoy tipologii*. Syktyivkar: ISGU, 65–94.]
- Благоева, Д. (2006). Прояви на езикова игра в българския и руския компютърен жаргон. *Съпоставително езикознание*, 2, 5–13. [Blagoeva, D. (2006). Proyavi na ezikova igra v balgarskia i ruskia kompyutaren zhargon. *Sapostavitelno ezikoznanie*, 2, 5–13.]
- Виноградова, Н. В. (2006). Контактостанавливающая функция русского компьютерного жаргона. *Компьютерная лингвистика и интеллектуальные технологии: электронный журнал по материалам Международной конференции по компьютерной лингвистике «Диалог»*. <http://www.dialog-21.ru/dialog2006/materials/html/Vinogradova.htm>. Retrieved on 12.12.2022. [Vinoogradova, N. V. (2006). Kontaktoustanavlivayuschaya funktsiya russkogo kompyuternogo zhargona. *Kompyuternaya lingvistika i intellektualnyie tehnologii: elektronnyiy zhurnal po materialam Mezhdunarodnoy konferentsii po kompyuternoy lingvistike «Dialog»*. <http://www.dialog-21.ru/dialog2006/materials/html/Vinogradova.htm>. Retrieved on 12.12.2022.]
- Виноградова, Н. В., & Шолохова, М. А. (2007). Номинативная функция русского компьютерного жаргона. *Dialog-21*. <https://www.dialog-21.ru/digests/dialog>

- 2007/materials/html/VinogradovaN.htm. Retrieved on 12.11.2022. [Vinogradova, N. V. & Sholohova, M. A. (2007). Nominativnaya funktsiya russkogo kompyuternogo zhargona. *Dialog-21*. <https://www.dialog-21.ru/digests/dialog2007/materials/html/VinogradovaN.htm>. Retrieved on 12.11.2022.]
- Дьяков, А. И. (2003). Причины интенсивного заимствования англицизмов в современном русском языке. *Язык и культура*. Новосибирск, 35–43. <http://www.philology.ru/linguistics2/dyakov-03.htm>. Retrieved on 12.08.2023. [Dyakov, A. I. (2003). Prichinyi intensivnogo zaimstvovaniya anglitsizmov v sovremennom russkom yazyike. *Yazyik i kultura*. Novosibirsk, 35–43. <http://www.philology.ru/linguistics2/dyakov-03.htm>. Retrieved on 12.08.2023.]
- Кирова, Л. (2002). Эволюция на българската компютърна терминология и компютърен жаргон. *LiterNet*, [28.02.2002], 2(27). <http://litenet.bg/publish3/lkirova/evolution.htm>. последно посещение на 08.08.2023. [Kirova, L. (2002). Evolyutsia na balgarskata kompyutarna terminologia i kompyutaren zhargon. *LiterNet*, [28.02.2002], 2 (27). <http://litenet.bg/publish3/lkirova/evolution.htm>. posledno poseshenie na 08.08.2023.]
- Кирова, Л. (2004). Един сравнителен поглед върху, компютърната лексика в славянските езици (Върху материал от български, руски, сръбски и хърватски). *LiterNet*, [14.05.2004], 5 (54). <http://litenet.bg/publish3/lkirova/slav.htm>. последно посещение на 08.08.2023. [Kirova, L. (2004). Edin sravnitelен pogled varhu, kompyutarnata leksika v slavyanskite ezitsi (Varhu material ot balgarski, ruski, srabski i harvatski). *LiterNet*, [14.05.2004], 5 (54). <http://litenet.bg/publish3/lkirova/slav.htm>. posledno poseshenie na 08.08.2023.]
- Крысин, Л. П. (2010). О некоторых новых типах слов в русском языке: слова-„кентавры“. *Вестник Нижегородского университета им. Н. И. Лобачевского*, 4(2), 575–479. [Kryisin, L. P. (2010). O nekotolyih novyih tipah slov v russkom yazyike: slova-„kentavryi“. *Vestnik Nizhegorodskogo universiteta im. N. I. Lobachevskogo*, 4(2), 575–479.]
- Мечковская, Н. Б. (2006). Естественный язык и метаязыковая рефлексия в век интернета. *Русский язык в научном освещении*, 2 (12), 165–185. [Mechkovskaya, N. B. (2006). Estestvennyiy yazyik i metayazykovaya refleksiya v vek interneta. *Russkiy yazyik v nauchnom osveschenii*, 2 (12), 165–185.]
- Мечковская, Н. Б. (2009). Интернет-коммуникация и ее влияние на общение и язык повседневной жизни. <http://www.uib.no/filearchive/mechkovskaya-handout3.12.2009.pdf>. Retrieved on 10.08.2023. [Mechkovskaya, N. B. (2009). Internet-kommunikatsiya i ee vliyanie na obschenie i yazyik povsednevnoy zhizni. <http://www.uib.no/filearchive/mechkovskaya-handout3.12.2009.pdf>. Retrieved on 10.08.2023.]
- Николова, Д. (2015). Комуникация в сфере информационных технологий и жаргон как одно из ее средств. *Litera scripta manent. Sluzhenie slovu*. Шумен: Университетско издателство „Епископ Константин Преславски“, 111–130. [Nikolova, D. (2015). Kommunikatsiya v sfere informatсионnyih tehnologiy i zhargon kak odno iz ee sredstv. *Litera scripta manent. Sluzhenie slovu*. Shumen: Universitetsko izdatelstvo „Episkop Konstantin Preslavski“, 111–130.]

- Семенов, М. О. (2013). *Дискурс интернет-форумов: кристаллизация как механизм смыслообразования и техника понимания*. Авт... канд. фил. наук. Майкоп, 1–27. <https://www.dissercat.com/content/diskurs-internet-forumov-kristallizatsiya-kak-mekhanizm-smysloobrazovaniya-i-tehnika-ponima/read>. Retrieved on 20.07.2023. [Semenov, M. O. (2013). *Diskurs internet-forumov: kristallizatsiya kak mehanizm smysloobrazovaniya i tehnika ponimaniya*. Avt... kand. fil. nauk. Maykop, 1–27. <https://www.dissercat.com/content/diskurs-internet-forumov-kristallizatsiya-kak-mekhanizm-smysloobrazovaniya-i-tehnika-ponima/read>. Retrieved on 20.07.2023.]
- Серебренников, Б. А. (1970). Территориальная и социальная дифференциация языка. Социальная дифференциация языка. *Общее языкознание. Формы существования, функции, история языка*. Глава седьмая. Москва, 478–491. <https://classes.ru/grammar/115.Serebrennikov/>. Retrieved on 20.07.2023. [Serebrennikov, B. A. (1970). Territorialnaya i sotsialnaya differentsiatsiya yazyika. Sotsialnaya differentsiatsiya yazyika. *Obschee yazyikoznanie. Formyi suschestvovaniya, funktsii, istoriya yazyika*. Glava sedmaya. Moskva, 478–491. <https://classes.ru/grammar/115.Serebrennikov/>. Retrieved on 20.07.2023.]
- Смирнов, Ф. О. (2004). *Национально-культурные особенности электронной коммуникации на английском и русском языках*. Дисс... канд. фил. наук. Ярославль. [Smirnov, F. O. (2004). *Natsionalno-kulturnye osobennosti elektronnoy kommunikatsii na angliyskom i rusском yazyikah*. Diss... kand. fil. nauk. Yaroslavl.]
- Стоичкова, Л. (2013). Още веднъж за лексикалната метаморфоза в компютърния жаргон. *Международна интернет конференция „Славянските етноси, езици и култури в съвременния свят“*. Велико Търново: Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“, 239–247. [Stoichkova, L. (2013). Oshte vednazh za leksikalnata metamorfoza v kompyutarnia zhargon. *Mezhdunarodna internet konferentsia „Slavyanskite etnosi, ezitsi i kulturi v savremennia svyat“*. Veliko Tarnovo: Universitetsko izdatelstvo „Sv. sv. Kiril i Metodiy“, 239–247.]
- Трофимова, Г. Н. (2009). *Языковой вкус интернет-эпохи в России. Функционирование русского языка в Интернете: концептуально-сущностные доминанты*. Москва: Издательство РУДН. [Trofimova, G. N. (2009). *Yazykovoy vkus internet-epohi v Rossii. Funktsionirovanie russkogo yazyika v Internetete: kontseptualno-suschnostnyie dominantyi*. Moskva: Izdatelstvo RUDN].
- Тюрина, С. Ю. (2005). О языке „программеров“. Лингвистический аспект компьютерного сленга. *Вестник ИГЭУ*, 4, 1–4. [Tyurina, S. Yu. (2005). O yazyike „programmerov“. Lingvisticheskiy aspekt kompyuternogo slenga. *Vestnik IGEU*, 4, 1–4.]
- Шейгал Е. И. (1996). Компьютерный жаргон как лингвокультурный феномен. *Языковая личность*. Волгоград; Архангельск, 204–211. [Sheygal E. I. (1996). Kompyuterniy zhargon kak lingvokulturniy fenomen. *Yazykovaya lichnost*. Volgograd; Arhangel'sk, 204–211.]
- Davaninezhad, F. K. (2009). Cross-cultural communication and translation. *Translation journal*, 4. <http://translationjournal.net/journal/50culture.htm>. Retrieved on 14.08.2023.

Доктор Дияна Николова е преподавател в Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“. Дисертацията ѝ е на тема „Лингвокултурен аспект на съвременната компютърна терминология (върху материал от руски и български език). Научните ѝ интереси са в областите интеркултурна комуникация, когнитивна лингвистика, лингвокултурология, лингвистична прагматика, терминология, теория и практика на превода.

Ръкописът е изпратен на 27.08.2023 г.

Рецензиране от двама независими рецензенти: от 30.08.2023 до 10.09.2023 г.

Приемане за публикуване: 15.09.2023 г.

Manuscript was submitted: 27.08.2023.

Double Blind Peer Reviews: from 30.09.2023 till 10.09.2023.

Accepted: 15.09.2023.

Брой 57 на сп. „Реторика и комуникации“, октомври 2023 г. се издава с финансовата помощ на Фонд научни изследвания, договор № КП-06-НП4/72 от 16 декември 2022 г.

Issue 57 of the Rhetoric and Communications Journal (October 2023) is published with the financial support of the Scientific Research Fund, Contract No. KP-06-NP4/72 of December 16, 2022.